

besturdubooks, wordpress, com

بتحشيه

قاضى سَجّاد بنُ

besturdubooks.Wordpress.com

كتابكانام : كالمنتفية

مؤلف : قَاضَىٰ عَبَادُ بِنَّ

تعداد صفحات : ۲۴

قیمت برائے قارئین : =/۱۵رویے

س اشاعت : المسرير هم الماير عن المسرير

اشر : مَكْمَالِكُمْ يَكُونُ

چومدری محمالی چریشبل ٹرسٹ (رجسٹرڈ)

2-Z، اوورسيز بنگلوز ،گلستان جو ہر، کراچی په ماکستان

فون نمبر : 92-21-34541739 +92-21-37740738:

ويب سائث : www.ibnabbasaisha.edu.pk

al-bushra@cyber.net.pk : ای میل

علني الله على المكتبة البشرى، كرايي -2196170-321-92+

مكتبة الحرمين، اردوبازار، لا بور_ 4399313-321-92+

المصباح، ١٦، اردوبازار، لا بور - 42-37124656, 37223210+92-42

بك ليند، ش يازه كالح رود، راوليندى - 5773341,5557926 -1-92+

دار الإخلاص، نزوقصة خواني بازار، يثاور ـ 2567539-91-92+

اورتمام مشہور کتب خانوں میں دستیاب ہے۔

besturdubooks,

بِسُمِ اللهِ الرَّحُمٰنِ الرَّحِيْمِ نحمده ونصلي على رسوله الكريم

مناجات به درگاهِ مجيب الدعوات

که بستم اسیر کمندِ بوا توکی عاصیاں را خطا بخش و بس خطا در گذار و صوابم نما

در شائے بینمبر صلحافیا

ثنائے محمد بود دل پذیر کہ عرش مجیدش بود مُسِّکا کہ بہ گذشت از قصر نیلی رواق زبان تابودی در دہان جائے گیر حبیب هی خدا اشرف انبیا سوار جہان گیر^ک کیران براق

بِسُمِ اللَّهِ الرَّحُمٰنِ الرَّحِيْمِ

ك كريما: اح كريم-به بخشائ بخشش فرمار اسير: قيدي كمند: پهانسد موا: خواهش نفساني

ہے تو: یعنی کریم۔فریادرس: فریاد کو پینچنے والا۔ عاصیاں: عاصی کی جمع ، گناہ گار۔خطا بخش: خطا کومعاف کرنے والا۔ بس: یعنی صرف تو ہی معاف کرنے والا ہے۔

سل نگهدار: بچارراه: راسته ورگذار: معاف کردے مصواب: درست بات نما: وکھا۔

عمه تابود: جب تك ـ د بان: منه ـ ثنا: تعريف ـ دل پذير: دل پيند ـ

ه صبيب: پيارا-انبيا: نبي كى جعم بجيد: بزرگ مُتكا: تكيه گاه

کے سوار جہاں گیر: عالم کوفتح کرنے والاسوار _ بکراں: سرخ رنگ کا گھوڑاجسکی ایال اور دم سفید ہو۔ براق: وہ سواری جس پر آخضرت مُلفَظِیماً معراج پرتشریف لے گئے تھے۔قصر بحل _رواق: چھچے، جھٹ _ نیلی رواق: یعنی آسان _

خطاب بنفس

مزاجِ تو از حالِ طفلی نگشت دے با مصالح نہ پرداختی مباش ایمن از بازی روز گار

چهل که سال عمر عزیزت گذشت همه ^{که} با هوا و هوس ساختی مکن ^{که} تکیه بر عمر نایا کدار

ورمد حرم

بشد نام دارِ جہانِ کرم کرم کام گارِ امانت کند وزیں گرم تر بھی بازار نیست کرم حاصل زندگانی بود جہاں را ز بخشش پر آوازہ دار کہ ہست آفرینندہ جاں کریم دلا ہر کہ بنہاد خوانِ کرم کرم نام دارِ جہانت ہے کند ورائے کے کرم در جہال کار نیست کرم مایۂ کے شادمانی بود دل عالمے کے از کرم تازہ دار ہمہ وقت شو در کرم متنقم ہے گھ

که چهل: حیالیس عمرعزیز: قابل قدرعمر حال: حالت طفلی: بچین -کے ہمہ: تمام ۔ د ہے: ایک سانس _مصالح :مصلحت کی جمع ، بھلائی ۔ سلم مکن : نہ کر ۔ تکییہ: بھروسہ ۔ ایمن :مطمئن ۔ بازی : کھیل ۔ روزگار : زمانہ ۔ سمجہ مدح: تعریف ۔ کرم : بخشش ۔ دلا: اے دل ۔خوان : دستہ خوان ۔ نام دار :مشہور ۔ هے جہانت : لیخی تر ادر جہاں ۔ کام گار : کامیا ۔ ۔

کے دراء: سوا۔ کار: کام۔گرم تر: کسی چیز کی گرم بازاری سے مراداس کا جالو ہونا ہے۔ کے مایہ: سرمایہ۔شاد مانی: خوثی۔ حاصل: خلاصہ۔ کے عالم: جہاں۔کرم: بخشش۔ آوازہ: شہرت۔

في متنقيم: ثابت قدم-آفريننده: پيدا كرنے والا۔

درصف سخاوت

که مرد از سخاوت شود بختیار در اقلیم لطف و سخا میر باش سخاوت بود پیشهٔ مقبلال سخاوت جمه درد با را دوا ست که گوئ بهی از سخاوت بری

سخاوت کند نیک بخت ک اختیار به سخاوت به لطف ک و سخاوت جهانگیر باش سخاوت بود کار صاحب دلال سخاوت مس ک عیب را کیمیا ست مشو ش تا توال از سخاوت بری

در مذمت بخیل

ور اقبال باشد غلام بخیل وگر تابعش ربع مسکوں بود وگر روزگارش کند حیاکری اگر چرخ نه گردد بکام بخیل وگر در گفش که گنج قارول بود نیرزد که بخیل آنکه نامش بُری

له بخت: نفيب بختيار: نفيبه ور

ك لطف: مهر باني _ اقليم: ملك _ مير: سردار _

سع صاحب دلان: نیک دل لوگ بیشه: عادت مقبلان: نصیبه ورلوگ به

سے مس: تانبا۔ کیمیا: وہ چیزجس کوڈالنے سے تانباسونا بن جاتا ہے۔ورد ہا: درد کی جمع۔

هه مشو: نه هو ـ تا توال: جب تک هو سکے ـ گوئے: گیند ـ بهی: عمر گ ـ

لے یعنی اگر آسان موافق مراد بخیل گردش نماید۔ چرخ: آسان کام: مقصد۔ ور: اگر۔ اقبال: فتح مندی۔ غلام: نوکر۔

کے کَفُشُ: اس کی مقیلی۔ گنج: خزانہ۔ قارون: مشہور مال دار آ دمی تھا۔ تابع: تابع دار۔ ربع مسکول: زمین کا وہ حصّہ جس پر دنیا آباد ہے۔
جس پر دنیا آباد ہے۔ زمین کے تین حصّے پانی میں ڈو بے ہوئے ہیں صرف ایک چوتھائی پر پوری دنیا آباد ہے۔

ہے نیرزد: اس قابل نہیں ہے۔ نامش بری: تو اس کا نام بھی لے۔ روز گار: زمانہ۔ چاکری: نوکری۔

irdpress.co مبر نامِ مال و منظال بخيل علم طالعبرساي به خواری چو مفلس خورد گوشال بخيلال غم سيم و زر مي خورند

مکن التفاتے لیے بمال مخیل بخیل ار^ع بود زامد بح و بر بخیل ارچه ^س باشد تونگر بمال سخیاں ز^س اموال بر می خورند

درصفت تواضع

شود خلق دنیا ترا دوست دار دلاگر تواضع ^ه کنی اختیار که از مهر یرتو بود ماه را تواضع زیادت کند جاه ^ک را کہ عالی کے بود یایۂ دوستی تواضع بود مایهٔ دوستی تواضع بود سروران را طراز تواضع کند مرد را سرفراز 🗠 نه زیبد ز مردم ^ق به جز مردی تواضع کند ہر کہ ہست آدمی

له التفات: توجه - منال: آيدني كي جگه جائداد وغيره -

ے ار:اگر۔زاہد: پر ہیزگار۔ بح:سمندر۔ بر:خشکی رخبر: یعنی حدیث شریف میں ہے کہ بخیل جنت کی خوشبو تک بھی نہ سونگي سکےگا۔

سل ارچه: اگرچه ـ تو نگر: مال دار _خواري: ذلت _ گوشال: سزا_

یم ز: از _اموال: مال کی جمع _ بر: کھل سیم: چاندی _ زر: سونا _

ے تواضع: اکساری خلق: مخلوق _ دوست دار: دوسی کرنے والا _

له جاه: مرتبد مهر: سورج - برتو: سايد - ماه: چاند، يعنى جس طرح چاندسورج سے روشنى حاصل كرتا ہے اسى طرح تواضع ہے انسان کے رتبہ میں رونق بیدا ہوتی ہے۔

کے عالی: یعنی دوستی بروی چیز ہے۔

△ سرفراز: سربلند_سروران: سرورکی جمع سردار _طراز:نقش ونگار_

فى مردم: ايك اوربهت سے انسان _ مردم: انسانيت _

درندمت تكبر نهد شاخ پر میوه سر مجر خرمین کند در بهشت برین جائے تو سرافرازی و جاه را زینت ست تواضع ازو یافتن خوش تر ست زجاه و جلالش هي تمتّع بود گرامی شوی پیش دلہا جو حال که گردن ازال برکشی همچو تیغ گدا گر تواضع کند خوئے او ست

تواضع کند کے ہوشمند گزیں تواضع بود حرمت ^{کے} افزائے تو تواضع کلید^س در جنّت ست کے را کہ گردن کشی^{عی} در سر ست کے را کہ عادت تواضع بود تواضع عزیزت ^ک کند در جهال تواضع مدار از خلائق کے دریغ تواضع ز گردن فرازان^ک نکوست

در مذمت تکبر

که روزے ز رستش درائی بسر غریب آید اس معنی از هوشمند

تکبّر کمن زینهار اے پسر تکبّر ز دانا^ط بود ناپیند

۔ لہ تواضع کند: یعنی نتخب عقل مند تواضع کرتا ہے۔ پرمیوہ: پھل دار، یعنی جو بھاری بھر کم ہیں وہ جھکتے ہیں۔

ی حرمت:عزت برین: برتر، بلند - جا: جگه -

سلى كليد: چاني _ در: دروازه _ سرافرازي: سربلندي _ جاه: مرتبه _

ہے گردن کشی:بڑائی۔خوش تر:بہت احیھا۔

هے جلال: بزرگی ترشع: نفع اندوزی۔

کے عزیز: باعزت ۔ دل ہا: یعنی لوگوں کے دل ۔ جان: جوسب کو بیاری ہے۔

که خلائق: خلیقه کی جمع مخلوق _ دریغ: یعنی تواضع کرنانه چھوڑ _

△ گردن فراز: سربلند_خوئے: عادت_

فی مندمت: برائی۔زینہار: ہرگز۔زوستش: یعن تکبرے ہاتھ سے۔درائی بسر: تو سرے بل گرے گا۔ په دانا:عقل مند غریب:اجنبی _اس: یعنی تکبّر _

تکبّر نیاید ز صاحب دلان برندانِ لعنت گرفتار کرد. سرش پر غرور ٔ از تصور بود تکبّر بود اصل بد گوہری خطا می کنی و خطا می کنی

تکبتر بود عادتِ جاہلاں کرد کبتر عزازیل کو را خوار کرد کست کبتر بود کست کبتر بود کبتر بود مایئ مدبری کی جودانی کی تکبتر چرا ہے کئی

درفضيلت عِلْم

نه از حشمت و جاه و مال و منال
که بے علم نتوال خدا را شاخت
که گرمست پیوسته بازارِ علم
طلب کردن علم کرد اختیار
دگر واجب ست از پیش قطع ارض
که علمت رساند بدار القرار

بن آدم ها از علم یا بد کمال چوشع از پے ان علم باید گداخت خرد مند ایشد طلب گار علم کسے را کہ شد در ازل کا بختیار طلب کردنِ علم شد بر تو فرض فی برو دامن علم گیر استوار نا

٢ غرور: دهوكا_تصور: خيال_

سم چودانی: جب تو جانتا ہے۔

له عزازیل: شیطان ـ زندان: قیدخانه ـ سه مدیری: پدیختی ـ بدگویر: بداصل ـ

ه بن آدم: حضرت آ دم علي كا الله وليني انسان حشمت (بالكسر): وبديه.

ك بي بيحه بايد كداخت: كملنا حاج _ بعلم: جالل _

کے خردمند:عقل مند - گرم بازاری: قدرو قیمت ہونا۔ پیوستہ: ہمیشہ۔

△ ازل: ابتداعالم _ بختیار: نصیبه ور _

ہے فرض: دین کے فرائض ادا کرنے کے لیے جس قد رعلم در کار ہے اس کا حاصل کرنا فرض ہے۔ دگر: یعنی پھرعلم کی طلب کے لیے سفر کرنا واجب ہے۔ پیش: یعنی طلب علم کے لیے قطع ارض: زمین کوقطع کرنا یعنی سفر کرنا۔

المنوار: مضبوط وارالقرار: بميشه رہنے كا گھر يعنى جنت _

کہ بے علم بودن بود غافلی کہ کارِ تو از علم گیرد نظام میآموز جز^ک علم گر عاقلی ترا^ک علم در دین و دنیا تمام

درامتناع أزصحبت جابلان

کمن صحبت جابلال اختیار نیامیخته چول شکر شیر باش ازال به که جابل بود غم گسار به از دوست داریکه جابل بود که نادال تر از جابلی کار نیست وزو نشود کس جز اقوال بد که جابل ککوف عاقبت کم بود که جابل ککوف عاقبت کم بود که جابل به خواری گرفتار به کرو نگ دنیا و عقبی بود

دلا گر خرد مندی و بهوشیار ن جابل گریزنده گ چول تیر باش ترا اثرده ه گر بود یا و غار اگر خصم آ جان تو عاقل بود چو جابل کے در جہال خوار شیست نر جابل نیاید جز آ افعال بد سر انجام جابل جہتم بود سر جابلال بر سر دار ش به سر جابلال بر سر دار ش به نر جابلال بر سر دار ش بود نر جابلال مذر ش بود نر جابلال بر سر دار ش بود نر جابلال بر سر دار ش بود نر جابلال بر سر دار ش بود نر جابلال مذر ش بود نر جابلال بر سر دار ش بود نر جابلال بود نر جابلال بود نر جابلال بود نر جابلال بر سر دار ش بود نر جابلال بود نر جابلال بود نر جابلال بود نر بود

له جز: سوائے علم: یعن علم دین _ غافلی: نادانی ، جہالت _

کے ترا: بعنی وین وونیا کے لیے علم کافی ہے۔ نظام: انتظام۔

سل امتناع: بإزر بهنا_ ولا: ا_ ول_خرومند:عقل مند_صحبت: ساتھ_

یم گریزنده: بھا گئے والا _ آمیخند: ملا ہوا _ شیر: دودھ۔

ها ازد با: سانب كى ايك قتم بيديارغار: يكاساتفى غم كسار: غم خوار

کے خصم: مثمن _ دوست دار: دوست _ کار: کام _

△ جز: سوائے۔افعال: فعل کی جمع ، کام۔اقوال: قول کی جمع ، بات۔

لله حذر: يرميز ـ اولى: بهتر ـ كزو: كهازو ـ ننك: ذلت ـ عقبي: آخرت

درصفت عدل

besturdubooks.Wordpress.com چرا بر نیاری سر انجام داد جرا عدل را دل نداری قوی اگر معدلت دستیاری کند كنول نام نيك ست ازو يادگار کہ از عدل حاصل شود کام ملک دل اہل انصاف ^{کے} را شاد دار که بالا تر از معدلت کار نیست كه نامت شهنشاه عادل بود درِ ظلم بندی بر اہل جہاں ^{ہے} مراد دل داد خوالال بر آر

چو ایزد^ک ترا ایں ہمہ کام داد چو عدل ست پیرایهٔ کم خسروی ترا مملکت ^{سی} یا کداری کند چو نوشیروال ^{سی} عدل کرد اختیار ز تا ثیر^ه عدل ست آرام ملک جهال را بانصاف آباد دار جہاں را بہ از عدل معمار ^{کے} نیست ترا زیں بہ $^{\Delta}$ آخر چہ حاصل بود اگر خوای از نیک بختی نشان رعایت ^{مل} در لغ از رعیت مدار

له ایزد: الله تعالی - کام: مقصد - داد: انصاف _

ی پیرایه: زیب وزینت خسروی: بادشاهت - عدل: انصاف به

سل مملکت: سلطنت به یا کداری:مضبوطی معدلت: انصاف به دستیاری: مدد به

على نوشير وان: ايران كامشهور بادشاه - كنون: اب تك _ ياد گار: ياد دلانے والا _

هے تاثیر:اثر۔

لے اہل انصاف: منصف لوگ پشاد: خوش پ

کے معمار: راج _ بالا: اونجا_

[△] به: بهتر به چه: کیا۔عادل:انصاف کرنے والا۔

⁹ اہل جہاں: جہان والے۔

ف رعایت: تگههانی ـ دریغ:ممنوع ـ دادخواه: فریادی ـ

در مذمت ظلم

besturdubooks. چو بستان خرم ز بادِ خزال که خورشید ملکت نیابد زوال بر آورد از اہل عالم فغال زند سوز او شعله در آب و گل بیندیش آخر ز تنگی گور ز دود دل خلق غافل مباش که ناگه رسد بر تو قبر خدائے کہ ظالم بدوزخ رود بے سخن ک

خرانی ز بیداد بیند جهال مده رخصت^{ت ظل}م در بیج حال کے کاتش^سے ظلم زد در جہاں ستم کش^{سی} گر آہے بر آرد ز دل مکن بر ضعیفانِ بے حیارہ^ھ زور بآزارِ ^ک مظلوم مأئل مباش مکن مردم آزاری اے تند^{کے} رائے ستم بر ضعیفان مسکین مکن

درصفت قناعت

دلا گر قناعت ^ق بدست آوری در اقلیم راحت کنی سروری اگر تنگ دستی ^ط ز سختی منال کہ پیش خرد مند ہیج ست مال

له ندمت: برائي - بيداد ظلم - بستان: باغ -خرم: شاداب - باد: مواخزان: يت جمر كاموسم -

س کانش: که آتش **- فغا**ل: فرماد **-**

ک یخن:یےشک۔

ك آزار: تكليف ماش: نه هو ـ دود: دهوال ـ

ك رخصت: اجازت ـ خورشيد: آ فآب ـ

یمه ستم کش:مظلوم _سوز:جلن _شعله: چنگاری _ آب: یانی _گل:مٹی _

ه حیاره: تدبیر، علاج ـ زور :ظلم وزیادتی ـ گور: قبر ـ

کے تند بنخت قہر غضب ستم ظلم۔

قناعت: تھوڑے برصبر کرنا۔ اقلیم: ملک ۔ سروری: سرداری۔

عله اگر تک دی: اگر تو تک دست ہے۔ منال: مت رو۔ نج: بقدر

درندمت درندمت و درند که سلطال نخوامد خراج از خراب قناعت کند ہر کہ نیک اختر ست اگر داری از نیک بختی نشان

ندارد خرد مند از فقر عار^ك غنی^ت را زر و سیم آرالیش ست غنی گر نباشی مکن اضطراب^{سی} قناعت بہر حال اولیٰ تر^{سی} ست ز نورِ قناعت بر افروز^ه جال

در مذمت حرص

شده مست ولا يعقل از جام حرص کہ ہم نرخ گوہر نباشد سفال دہد خرمن زندگانی بیاد ہمہ نعمت ربع مسکوں ترا ست چو ہے جارگاں بادل درد ناک ایا^ک مبتلا گشته در دام حرص مکن عمر ضائع یہ تخصیل^ہ مال ہر آنگس کہ در بند $^{\Delta}$ حرص اوفتاد گرفتم ^ف که اموال قارون ترا ست بخوای شد آخر گرفتار خاک^ط

له عار: ذلت _افتخار: فخر كرنا _

سل اضطراب: بریشانی ـ سلطان: بادشاه بخراج: نیکس بخراب: کوژی ـ

یمه اولی تر: بهتر ـ نیک اختر: جش مخض پرا چھے ستارے کا سایہ ہو، یعنی خوش نصیب ـ

ھے افروز:روشن۔

له ايا: اعدوام: جال حرص: لا في له الاعقل: بيسمجه جام: كلاس

کے تخصیل: حاصل کرنا۔ہم نرخ: ایک ہی جھاؤ۔گوہر:موتی۔سفال:مٹی کا برتن۔

△ بند: قید-خرمن: دٔ هیر-دمدباد: یعنی برباد کرتاہے۔

هے گرفتم: میں نے مانا۔اموال: مال کی جمع۔ربع: چوتھائی۔مسکون: آباد۔

الله كرفارخاك: يعنى مركر قبرمين جائے گا۔ دردناك: دردوالا۔

ہے غنی: مال دار۔ آسایش: آرام ویے فکری، چوں کہ مفلس کو مال کے ضائع ہونے کا فکرنہیں ہوتا۔

چرا می کشی بار محنت کید خر که خواهد شدن ناگهان پائمال که که مستی ز دوش ندیم ندم که شوریده احوال و سرگشتهٔ که یادت نیاید ز روزِ شار که از بهر دنیا دهد دین بباد

چرا می گدازی نی از سودائے زر چرا می کشی محنت از بهر مال چنال دادهٔ دل علی بنقش درم چنال عاشق روئے زرعی گشتهٔ چنال هی گشتهٔ صید بهر شکار مبادا دل آل فرومایی نی شاد

درصفت طاعت وعبادت

بود میل خاطر بطاعت مدام که دولت بطاعت نوال یافتن دل از نور طاعت منور شود کشاید در دولتِ جاودال که بالائے طاعت نباشد هنر

کے را کہ اقبال کے باشد غلام نشایہ سر از بندگی ک تافتن سعادت کی ز طاعت میسر شود اگر بندی ک از بہر طاعت میاں ز طاعت نہ پیچید کے خود مند سر ز طاعت نہ پیچید کے خود مند سر

له می گدازی: تو یکه ملتا ہے۔خر: گدھا۔ کے پائمال: روندا ہوا۔

سله دل دادن: عاشق مونا_ درم: ایک پراناسکه _ ندیم: ساتھی _ ندم: شرمندگی _

سم زر: سونا، مال و دولت مشوريده احوال: پريشان حال مرگشة: حمران م

هه چنان: ایسامسید: شکار روزشار: قیامت میند باد: برباد م

ے اقال: خوش نصیبی نام: نوکر میل: جھاؤ۔ خاطر: طبیعت مدام: ہمیشہ۔

اعبادت ـ تافتن: موڑنا ـ دولت: یعنی آخرت کی راحتیں ـ

في سعادت: نيك بختي _ميشر: حاصل _منور: روش _

ہ بندی: کے گا تو۔میاں: کمر۔جاوداں:ہیشگی۔

ل نه پیچد: نه پھیرے گا تو۔

ress.com

که فردا ز آتش شوی رستگار که حاصل کنی دولت با گذار که روتن ز خورشید باشد جهال در ایوان طاعت نشینده باش در اقلیم دولت شوی شهریار هی که جنّت بود جائے پرهیز گار که چوں نیک بختاں شوی نیک روز نه ترسد ز آسیب روز شار

در مذمت ِ شیطان

شب و روز در بند عصیال فی بود کیا باز گردد نظ براه خدا کد رحمت کند بر تو پروردگار

دلا ہر کہ محکوم شیطاں بود پیشوا کے را کہ شیطاں بود پیشوا دلا عزم للہ عصیاں مکن زینہار

ك آب: يانى _ آتش: آك _ رستكار: چھ كارا يانے والا _

ع بریائے دار: قائم کر۔ یا کدار:مستقل۔

س روشنائی: نور که: جیسے خورشید: سورج ـ

سكه پرستنده: بوجنه والا - ايوان: ديوان خانه نشينده: ميشي والا - ﴿ هُ شَهْرِ يار: باوشاه -

ك سراز جيب الخ: يعني پر بيز گاري كواپنالباس بنالے۔

ے تقویٰ: پر ہیزگاری_روان: روح_فروز: روش کر_نیک روز: یاک اوقات_

△ شعار: علامت اورلباس_آسیب: تکلیف_روزشار: قیامت_

a عصیان: نافرمانی، گناه ـ

لله عزم: اراده مكن: نهربر يروردگار: الله

ځله باز گردد: واپس هو ـ راه: راسته ـ

که از آب باشد شکر را گداز
که پنهال شود نور مهر از سحاب
که ناگه گرفتار دوزخ شوی
بود اسفل السافلین منزلت
بسیلاب هم فعل بد و ناصواب
نباشی ز گل زار فردوس دور

ز عصیال کند ہوشمند احتراز کے کند نیک بخت از گنت اجتناب مکن نفس امارہ کے را پیروی اگر بر نہ تابد کے زعصیال دلت مکن خانهٔ زندگانی خراب اگر دور باشی زفت و فجور کے اگر دور باشی زفت و فجور کے

در بیان شراب محبّت وعشق

که مستی کند ابل دل التماس بود روح پرور چو لعل نگار خوشا لذت درد اصحاب عشق که یابد ز بویش دل ازغم نجات

بده که ساقیا آب آتش لباس مع لعل که در ساغر زر نگار خوشاگ آتشِ شوق ارباب عشق بیار که آس شراب چو آب حیات بیار که آس شراب چو آب حیات

ك احتراز: پر بيز كرنا_

یکه گذه: گناه ۱ جتناب: بچنا، پر میز کرنا- پنهاں: پوشیده نورمهر: سورج کی روثنی، دهوپ سےاب: ابر۔ سیله نفس اماره: وه نفس جوانسان کو برائی پر ابھارتا ہے۔

٢ برنة تابد: نه پهرے _ اسفل السافلين : دوزخ كا نچلے سے نچلا درجه ـ منزل: محكانا ـ

هے سلاب: پانی کابہاؤ۔ فعل بد: برا کام۔ لیہ فجور: بدکاری۔ گل زار: باغ۔ فردوس: جنّت۔

ے بدہ: دے۔ ساقیا: اے پلانے والے۔ آب آتش لباس: وہ یانی جوآگ کالباس پہنے ہوئے ہے لیعنی شراب۔

△ مئے لعل: سرخ رنگ کی شراب۔ ساغر: شراب کا پیانہ۔ زر نگار: سونے کے نقش و نگاروالا۔ لعل: ہونٹ۔

نگار معثوق _ فرشا: بهت احیمی به شوق: عشق دار باب: رب کی جمع صاحب ـ

ملے بیار:لا۔ آب حیات: زندگی کا پانی مشہور ہے کہ پانی کا ایک ایسا چشمہ ہے جبکا پانی پینے کے بعدموت نہیں آتی۔ بوئ:خوشبو۔

dpress.co خوش آں کس کہ در بند سودائے دوست خوش آں دل کہ شد منزلش کو کے دوست شراب مصفاح و روئے نگار خوشا ذوقِ مستى ز اہل دلاں

خوش آں دل کہ دار دخمنّائے دوست^ک خوش آں دل کہ شیداست برروئے دوست شراب^ع چو لعل روان بخش یار خوشاً مے میں برسی ز صاحب دلاں

درصفت و **فا** ^ه

کہ بے سکّہ رائج نباشد درم شوی دوست اندر دل دشمنان که در روئے جاناں نباشی حجل که از دوستال می نیرزد جفا بريدن ز يارال خلانب وفا ست میاموز کردار زشت زنال

دلا در وفا باش ثابت قدم ز راہِ وفا گر نہ چیجی عناں ^{کے} مگرداں ^{کے} ز کوے وفا روئے دل منه که یائے بیروں زکوئے وفا جدائی ز احباب کردن خطا^{قی} ست بود بے وفائی سرشت^ط زناں

له دوست: بعنی الله تعالی _ سودا عشق _ منزل: پرُ او _ کوئے: کوچه _

سلے شراب: یعنی وہ شراب بہت اچھی ہے جومعثوق کے ہونٹ کی طرح سرخ ہو۔مصفا: صاف۔روئے نگار:معشوق

ی مئے: لینی شراب معرفت ۔ صاحب دلاں: وہ لوگ جن کے دل میں عشق خدا ہے۔

هے وفا: وفاداری ـ سکّه: طهید ـ درم: لعنی جس دل میں وفانه ہووہ بغیر طهیه کا سکّه ہے ـ

کے عنان:ماگ۔

ے گردان: ندموڑ۔روئے جانان جمجوب کے روبدرو بخن : شرمندہ۔

[△] منه: نهرکه-می نیرز د: مناسب نہیں۔ جفاظلم۔

و خطا: غلطی - بریدن: کاشا-

ف سرشت:طبیعت، زنال:عورتین - کردار: کام _ زشت: برا_

درفضيلت شكرك

شکران سپاس نشاید که بندد زبان سپاس که داجب بود شکر پروردگار ترا فتح از در درآیدز شکر گزاری نباشد کیے از بزار سی که اسلام را شکر او زیور ست برست که آوری دولت جاودال

کے را کہ باشد دلِ حق شاس نفس کے جز بشکر خدا ہر میار نزاید کے نشکر خدا ہر میار اگر مال و نعمت فزاید کے نشکر اگر شکر اولی تر ست گر از شکر ایزد نہ بندی زباں

در بیانِ صبر

برست آوری دولت پائدار نه پیچید زیں روئے دیں پرورال کے کہ جز صابری نیست مقاح ^{0} آں کہ از عالماں حل شود مشکلت

لے شکر: لعنی نعمتوں کے بدلہ میں اللہ کی تعریف کرنا حق شناس: حق کو پیچا ننے والا ۔ سپاس: شکر۔ یہ نفید ن

ع نفس: سانس_میار: ندلا_

سم فزاید: یعنی الله تعالی بڑھا تا ہے۔ زشکر:شکر کی وجہسے۔ فتح: کام یابی۔

سم <u>کے</u> از ہزار: ہزارواں حصّہ۔

ل بدست آورى: تو حاصل كرلے گا۔ جاودان: بيشكى۔

🛆 دین پرور: یعنی علا_

کے صبوری: صبر کرنا۔ دستیار: حاصل۔ بریست

هے ویے:لیکن ۔او: یعنی اللہ تعالی ۔

۾ مفتاح: ڪنجي۔

الله صابری: صبر - برآرد: لعنی پوری کرے - عالمان: جاننے والے -

کشائندهٔ کشور آرزاه ست که در ضمن آل^ع چند معنی کبود_ی ز رنج و بلا رستگاری دہد که تعجیل کارِ شیاطین بود

صبوری کلید در آرزو^ك ست صبوری بېر حال اولی بود صبوری ترا کامگاری سے دید صبوری کنی گر ترا دیں بود^{عی}

درصفت راستی

شود دولت همرم و بختیار که از راستی نام گردد بلند ز تاریکی جہل گیری کنار که دارد فضیلت نیمین بر بیار که در گلبن ^ق راستی خار نیست دلا راستی ^ه گر کنی اختیار نه پیچید سر از راسی هوشمند^ک دم ^{کے} از راستی گر زنی صبح وار مزن دم بجز راسی زینهار $^{\Delta}$ به از راسی در جهال کار نیست

در مذمت كذب

کسے را کہ ناراستی طب گشت کار کیا روزِ محشر شود رستگار

له آرزو: تمنّا کشور: ملک می تا این این می صبوری مین این خوبال می تا که این خوبال مین خ

سے کامگاری: کامیابی۔رستگاری: چھٹکارا،نحات۔

ی گرترادیں بود: یعنی اگر تجھ میں دین داری ہے۔ تعجیل: حلد بازی۔ شیاطین: شیطان کی جمع۔

ه راستی: سیّانی بهرم: ساتهی به که موشمند: هوش والا به

ے دم: سانس صبح وار صبح کی طرح ،جس کو صبح صادق کہا جاتا ہے۔ کنار: کناره۔

🗘 زینهار: ہرگز _یمین: داہنا، راست بھی کہتے ہیں _ بیار: ہایاں اور حیب بھی کہتے ہیں _

.9 گلبن: شارخ_خار: کانثابه

الله ناراستی: جھوٹ محشر: قیامت رستگار: چھٹکارالینی نجات حاصل کرنے والا۔

چراغ دلش را نباشد فروغ دروغ آدمی را کند بے وقار کہ او را نیارد کے در شار کہ کاذب بود خوار^ی و بے اعتبار کرو گم شود نام نیک اے پسر

کسے را کہ گردد زبانِ دروغ لی دروغ آدمی را کند شرمسار کی زرو خرد مند عار دروغ اے برادر گو زینہار فر ناراستی نیست کار بتر ^{4}

در صنعت في تعالى

نگه کن بدیں گنبد زر نگار که سقفش بود بے ستوں استوار رد ن اللہ کن بدیں گنبد زر نگار درو شمعهائے فروزندہ بیں کیے پاسبان <math>(0,0) و کیے پادشاہ کیے داد خواہ و کیے باج خواہ کیے شادمان (0,0) و کیے درد مند کیے کامران و کیے مستمند کیے شادمان (0,0) و کیے تاج دار کیے سرفراز و کیے خاکسار کیے بر حمیر (0,0) و کیے تاج دار کیے در حمیر (0,0) و کیے بر سریر کیے در حمیر (0,0)

له دروغ: جھوٹ فروغ: روشی، ترقی، بڑھاوا۔ کے شرمسار: شرمندہ بے وقار: یعنی ہے آبرو۔

سلے كذاب: جھوٹا۔ عار: ذلت _ درشار: كسى تنتی میں ہی نہیں یعنی ذليل _

🙆 بتر: بدتر - کزو: کهازو - گم شود: یعنی مٹ جاتا ہے۔

سے خوار: ذلیل۔ گاری

له صنعت: بنانا ـ گنيد: يعني آسان _ زرنگار: سونے كاجراؤ سقف: حصت _ استوار: قائم _

کے سر پردہ: خیمہ۔ چرخ: آسمان ۔ گردندہ: گھومنے والا ۔ شمع ہائے: موم بتیاں یعنی ستارے ۔ فروزندہ: روش کر نیوالا۔

🗘 پاسبان: در بان، چوکیدار_دادخواه: فریادی_ باج: میکس_

ه شاد مان: خوش کا مران: کامیاب مستمند: حاجتمند من باج وار: نیکس دینے والا سرفراز: سر بلند میر: بوریا، چنائی سریر: تخت بیاس: ناٹ حریر: ریشمی کیژا۔

ordpress.com کے نامراد و کے کاکام گار کر را^{نان}انی کیے را بقا و کیے را یکے سال خورد و یکے نوجواں کیے در دعا و کیے در دغا یکے غرق در بح فسق و فساد کے بردبار و کیے جنگ جوئے کے در مشقت کے کام یاب یکے در کمندِ حوادث اسیر کیے باغم و رنج و محنت ندیم کیے در غم نان^{نگ} و خرچ عیال یکے را دل آزردہ خاطر حزن یکے در گنہ بردہ عمرے بسر

کے بے نوا^ل و کیے مال دار کے در غنا^ت و کمے در عنا کے تن درست و کیے ناتواں سے کیے در صواب می و کیے در خطا کے نیک کردار^ھ و نیک اعتقاد کیے نیک خلق^ک و کیے تند خوئے کے در تنعم کے کے در عذاب Δ در جہان جلالت Δ امیر کیے در گلتان فی راحت مقیم کیے را بروں رفت ز اندازہ مال کے چوں گل^ك از خرى خندہ زن کے بستہ از بہر طاعت کم^{ال}

یے غنا: مال داری۔عنا: مشقت۔

مل صواب: درست _ دغا: فریب، مکر، دهوکه _

سے ناتواں: بےطاقت بسال خورد: بوڑھا۔

له بےنوا: بےسامان کام گار: کامیاب۔

ه کردار: کام_غرق: و وباهوا_ بح: سمندر_

لے خلق:عادت۔تندخوئے:سخت، بدمزاج۔ برد بار: نرم مزاج۔ جنگ جو:لڑا کو۔

کے تنعم نعمتیں حاصل کرنا۔

کے جلالت: بڑائی۔امیر: حاکم۔

9 گلستان: ماغ په

ٺ نان: روڻي عيال: بال يڇ۔

لله گل: پيول خرمي: خوشي - خنده: بنسي - خاطر: طبيعت - حزن: رنجيده -

ال كربستن: تيار مونا_

کیے خفتہ در کنج ہے خانہ مہت

گیے در رہ کفر زنار دار

گیے مدبر و جاہل و شرمسار

گیے بزدل و ست و ترسندہ جاں

گیے دزدِ باطن کہ نامش دبیر

کے را شب و روز مصحف کی بدست

کے بر در شرع مسمار کی وار

کے مقبل کی و عالم و ہوشیار

لیکے غازی کی وچا بک و پہلواں

لیکے کا تب ہے اہل دیانت ضمیر

درمنع اميداز مخلوقات

که ناگه زجانت برآرد دِمار که شاید ز نفرت نیابی مدد که پیش از تو بودست و بعد از تو هم نمی روید از تخم بد بار نیک بیاوانان کشور ستال

ازیں پس کمن تکیہ $\frac{1}{4}$ بر روزگار کمن تکیہ بر لشکر $\frac{1}{2}$ ہے عدد کمن تکیہ بر ملک و جاہ وحثم $\frac{1}{4}$ کمن تکیہ بر ملک و جاہ وحثم $\frac{1}{4}$ کمن بد $\frac{1}{4}$ کہ بد بینی از یار نیک بیا $\frac{1}{4}$ پادشاہانِ کشور نشاں

_____ له مصحف: قرآن ـ تنج: گوشه ـ مے خاند: شراب خانه ـ

ع مسار: كيل _ زنار: جنيو، جوكافرون كى علامت ب_

سلى مقبل: نصيبه والا مدبر: بدنصيب

یم غازی: جہاد کرنے والا۔ جا بک: چست۔ترسندہ: ڈرپوک۔

🕰 كاتب: لكصفه والا ضمير: دل _ دُزد: چور _ دبير: منش_

ك تكيه بجروسه ناكه احالك ومار بلاكت

کے لشکر بےعدد: ان گنت فوج _ نصرت: مدد_

۵ حشم: نوکر چاکر ۔ کہ پیش از تو اگن: لیعن تجھ ہے پہلے بھی تھے اور تیرے بعد میں بھی رہیں گے۔

فی مکن بد: یعنی دوسرے کے ساتھ برائی نه کر تخم بد: کمّانی بار: پھل۔

الله بسا: بهت سے کشور: ملک ستان: لینے والا۔

درمنع امیداز گلوقات بسا شیر مردان شیمشیر زن بسا نازنینان خورشید^{الما}مند بسا نوعروسان آراستهُ بها سرو قدیم و بها گل عذار کشیدند سر در گریبان خاک کہ ہرگز کیے زاں نشانے نداد کہ دروے نہ بنی دلے شادماں که می بارد از آسائش بلا بہ غفلت مبر عمر دروے بسر کہ ناگہ چو فرماں رسد جاں وہی ز سعدی ہمیں یک شخن یاد دار

بسا تند گردان ^ك لشكر شكن بسا ماه^ل رویان شمشاد قد بسا ماه رومانِ نوخاسته ~~س~~ بیا نام دار و بیا کام گار که کردند^ه پیرانهن عمر جاک چنال خرمن ^ک عمر شال شد . بباد منه دل برین منزل کھ جاں ستان منه دل برین کاخ $^{\Delta}$ خرم ہوا ثباتے^ق ندارد جہاں اے پسر مکن تکیه بر ملک و فرمان دبی منه دل برین در^{یک} نا یا *کداد*

لے گردان: پہلوان لِشکرشکن:شکر کو ہراد بنے والا پہشر مرد: بہادر پششیرزن: تلوار چلانے والا پ

کے ماہ رو: حاند جیسے چبرے والا شمشاد: ایک درخت کا نام، جوسرو کی طرح ہوتا ہے۔خورشیدخد: سورج جیسے رخسار سه نوخاسته: نوعم پهنوع ون: جس کې نئ نئي شادي ہوئي ہو۔

یم سروقد: سروجیے قد والے گل عذار: پھول جیسے رخسار والے۔

ہے کہ کردند: یہ جواب آ گے آئے گا۔ پیرائن: لباس۔کشدند: یعنی مرکر خاک میں مل گئے۔

لے خرمن: کھلیان ۔ بیادشدن: بریاد ہونا،

که منزل: مکان ـ جال ستان: جان لینے والا ـ شاد مان: خوش ـ

🛆 کاخ بحل _خرم: تازه ـ . في ثبات: يائيداري ـ بسر: انحام ـ

الى ملك: حكومت فرمان: يعني موت كاحكم ـ

لله دیر: مندر یعنی دنیا۔سعدی: یعنی شیخ مصلح الدین شیرازی رانشیطیه بیمیں: یہی، بیہ

	es.com		
besturdubooks.wordpre	ه پشریخ		
urdubooks	شده	طبع	
hest		~~.~~	
علم النحو	علم الصرف (اولين ، آخرين)	مجلد	ر ^{نگی} ن
جمال القرآن نتسر المرور	عربي صفوة المصادر	(۲جلد)	تفسير عثاني
تسهيل المبتدى تعليم العقائد	جوامع العكم مع چېل ادعيه مسنونه عد 1 برامعلّه درو	(جلد)	خطبات الاحكام لجمعات العام
يم انعقا مد سير الصحابيات	عربی کامعلّم (اوّل، دوم، سوم) ا نام حق	(جلد)	حصن حصین
يندنامه	ر بران کریما	(جلد)	الحزب الاعظم (مينے کارتب پکتل) الحزب الاعظم (ہفتے کارتب پکتل)
مجلد/ کار ذکور		(جلد) (جلد)	اسرُب الآسم (بھنے ق رشیب پر س) لسان القرآن (اول،دوم سوم)
<u>رو ور</u> منتخب احادیث	<u>جيدر 8</u> فضائل اعمال	(<i>جلد</i>) (جلد)	خصائل نبوی شرح شائل تر مذی
حب ماریب اکرام مسلم	مقاح لسان القرآن مقاح لسان القرآن	(جلد)	تعلیم الاسلام (مکتل)
<u>'</u>	(اول،دوم،سوم)	(جلد)	بهثتی زیور (تین حصّه)
ز برطبع		رنگین کارڈ کور	
معلم الحجاج	عربی کامعلم (چہارم)	 آ داب المعاشرت	حيات أسلمين
بيريخ	صرف میر -	زادالسعيد	تعليم الدين تعليم الدين
	تيسير الابواب	روضة الادب	جزاءالاعمال
+		فضائل حج	الحجامه (پجچهالگانا) (جدیدایدیش)
			الحزب الاعظم (ميبي) (مينے کارتيب پر)
	'		الحزب الأعظم (مِبي)(فينة كارتيب به)
			مقتاح لسان القرآن (اول، دوم سوم)
		تيسير المنطق ن بري	Ť
		فوائد مکیه سه: در س	. •
		مبهشتی گوهر	تاریخ اسلام

besturdubooks. (مجلد)	Mordoress.com	مكتبة المط
(مجلد)	تعريب علم الصيغه	رة
(مجلد)	نور الإيضاح	ت مجلدات)
ون مقوي	مجلدین) مجلدین)	
السراجي	 شرح عقود رسم المفتي	مجلدات) مجلدات)
الفوز الكبير	متن العقيدة الطحاوية	مجلدات)
تلخيص المفتاح	هداية النحو (العلاصة والنمارين)	(مجلد)
دروس البلاغة	ا زاد الطالبين	(مجلد)
الكافية	عوامل النحو (النحو)	(مجلد)
تعليم المتعلم	هداية النحو	(مجلد)
مبادئ الأصول	إيساغوجي	'مجلدات) '
المرقات	شرح مائة عامل	(مجلد)
شافي	متن الكافي مع مختصر ال	مجلدین)
خير الأصول في حديث الرسول		(مجلد) (مجلد)
ستطبع قريبا بعون الله تعالى		(عابعد) مجلدین)
ملونة مجلدة/كرتون مقوي		(مجلد)
<del></del>		۲مجلدات)
لجامع للترمذي		(مجلد)
ديوان المتنبي	ديوان الحماسة	(مجلد)
المعلقات السبع		(مجلد)
مقامات الحريرية	شرح الجامي الد	(مجلد)
		_

ملو نه مجلده		
(۷ مجلدات)	الصحيح لمسلم	
(مجلدين)	الموطأ للإمام محمد	
(۸ مجلدات)	الهداية	
(ځمجلدات)	مشكاة المصابيح	
(مجلد)	التبيان في علوم القرآن	
(مجلد)	تفسير البيضاوي	
(مجلد)	شرح العقائد	
(مجلد)	تيسير مصطلح الحديث	
(۳مجلدات)	تفسير الجلالين	
(مجلد)	المسند للإمام الأعظم	
(مجلدين)	مختصر المعاني	
(مجلد)	الحسامي	
(مجلد)	الهدية السعيدية	
(مجلدين)	نور الأنوار (مجلدين)	
(مجلد)	القطبي	
(۳مجلدات)	كنز الدقائق (٣مجلدات)	
(مجلد)	أصول الشاشي	
(مجلد)	نفحة العرب	
ده حلار	شرح التهذيب	

مارنة محادة

Book in English

Tafsir-e-Uthmani (Vol. 1, 2, 3) Lisaan-ul-Quran (Vol. 1, 2, 3) Key Lisaan-ul-Quran (Vol. 1, 2, 3) Al-Hizbul Azam (Large) (H. Binding) Al-Hizbul Azam (Small) (Card Cover) Secret of Salah

Other Languages Riyad Us Saliheen (Spanish)(H. Binding) Fazail-e-Aamal (Germon)

مختصر القدوري

To be published Shortly Insha Allah Al-Hizbul Azam (French) (Coloured)